

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

MENO HABILITANTA	Mgr. Pavel Izrael, PhD.
NÁZOV HABILITAČNEJ PRÁCE	KONCEPT RODIČOVSKÉJ MEDIÁCIE POUŽÍVANIA MÉDIÍ
ODBOR	habilitačné konanie na udelenie titulu docent v odbore mediálne a komunikačné štúdiá
ROZSAH PRÁCE	144 s.
MENO Oponenta	doc. PhDr. Ján Višňovský, PhD., mim. prof.
PRACOVISKO Oponenta	Katedra masmediálnej komunikácie Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave Námestie J. Herdu 2 917 01 Trnava jan.visnovsky@ucm.sk

HODNOTENIE

1. Zhodnotenie významu a originality riešenej problematiky

Napriek tomu, že téme používania médií a aspektom determinujúcim to, ako jednotlivci pristupujú k médiám a využívajú ich, sa mediálne a komunikačné štúdiá venujú pomerne dlho, nie všetkým oblastiam v rámci tejto problematiky prikladajú rovnakú pozornosť. Dôkazom toho je aj koncept rodičovskej mediácie používania médií, ktorý predstavuje ťažisko vedecko-výskumného portfólia habilitanta. Ide o aktuálnu tému, ktorá si zaslúži nielen komplexnejšie teoretické ukotvenie, ale aj hlbšie empirické skúmanie, a to z viacerých dôvodov. Azda prvým z nich je, že koncept rodičovskej mediácie je u nás málo reflektovanou témou (aj keď isté presahy možno nájsť v kontexte mediálnej výchovy), na druhej strane televízia, na ktorú sa staršie výskumy rodičovskej mediácie používania médií sústreďovali, už nie je najobľúbenejším médiom detí a mladej generácie. Ich pozornosti sa teší internet, sociálne médiá a sociálne siete, pričom ich používanie markantne narástlo aj v súvislosti s protipandemickými opatreniami, keď výučba prebiehala prostredníctvom internetu. Napriek pomerne komfortnému prístupu k informáciám, ale aj zábave, sa začali prejavovať negatívne aspekty digitálnej doby, a to napríklad informačná preťaženosť, neschopnosť sústrediť sa či závislosť od mobilného telefónu alebo sociálnych sietí. Aj s tými skutočnosťami riešená téma súvisí.

Na druhej strane inštitúcia, akou je rodina, významným spôsobom formuje osobnosť. Je preto žiadúce, aby sa mediálni teoretici venovali tomu, aká je interakcia rodičov a detí vo vzťahu k používaniu médií. Ide o mimoriadne aktuálnu tému, pričom prácu habilitanta vnímam ako zaujímavý príspevok k jej riešeniu v našich podmienkach.

2. Formálne zhodnotenie práce

Pokiaľ ide o štruktúru práce, text pozostáva zo súboru ôsmich publikovaných vedeckých prác, ktoré uvádza komentár habilitanta v rozsahu dvadsiatich paginovaných

strán. V ňom kandidát predstavuje riešenú problematiku, hlbšie rozpracovávanú v jednotlivých štúdiách. Komentár v tomto prípade plní viacero funkcií. Autor v ňom predstavil svoju výskumnú stratégiu a výskumný projekt, ktorého výsledky sa pretavili v jeho prácach prezentovaných na vedeckých konferenciách, resp. publikovaných v časopisoch indexovaných v databázach Scopus a Web of Science. Aj vzhľadom na časové obdobie ich publikovania možno konštatovať, že problematika rodičovskej mediácie používania médií stojí v centre výskumnej pozornosti habilitanta viac ako jednu dekádu. Na druhej strane komentár ukotvuje riešenú problematiku v súčasnej paradigme mediálnych a komunikačných štúdií, pričom upozorňuje na početné trendy, ktoré aktívne ovplyvňujú používanie médií, a to nielen deťmi a mladou generáciou.

Podľa protokolu o kontrole originality miera zhody predstavuje 13,15 %, pričom najvyšší prekryv s inou prácou je 2,89 %. Konštatujem, že ide o originálny text autora, v ktorom adekvátne odkazuje na zdroje a následne ich sumarizuje v zozname na konci komentára. Ten obsahuje 44 položiek. Habilitačná práca má spolu 144 paginovaných strán. Text je na výbornej jazykovo-štylistickej úrovni a zachováva si vedeckosť v celom rozsahu.

3. Úroveň rozpracovania teoretickej časti práce

Vedeckému problému a téme, ktorej sa habilitant venuje a rozpracováva ju po teoretickej, ale aj metodologickej a empirickej stránke, sa na Slovensku venuje minimálna pozornosť. Sám konštatoval, že v prípade rodičovskej mediácie používania médií „nejde o systematickú výskumnú činnosť“ (s. 19), aj preto jeho prácu možno v našich podmienkach považovať za pioniersku. Ako naznačuje zoznam použitej literatúry, resp. bibliografia jednotlivých príspevkov, autor čerpá zo zahraničných zdrojov, predovšetkým anglickej proveniencie, kde je táto problematika rozpracovaná v hlbšej miere a teoretici sa jej venujú niekoľko desaťročí. Pozitívne hodnotím skutočnosť, že zámerom autora je nielen teoreticky vymedziť koncept rodičovskej mediácie ako interakcie detí a rodičov vo vzťahu k používaniu médií, ale aj overovať jeho aspekty v slovenskom prostredí, čoho výsledkom sú realizované výskumy. Zrejmy je aj vlastný vklad výskumníka, napr. rozširovaním skúmaných premenných (súvis medzi nábožnosťou a mediačnými stratégiami), zasadením problematiky do aktuálnych otázok súvisiacich s používaním médií (postfaktuálna doba, informačná preťaženosť, používanie informačných a komunikačných technológií, zmeny v percepcii médií a ďalšie) a predikciou vývoja, resp. náčrtom potenciálneho smerovania ďalšieho výskumu konceptu rodičovskej mediácie. V tomto smere komentár habilitačnej práce, ale aj zistenia prezentované v príspevkoch, otvárajú ďalšie spektrum otázok, ktorých riešenie je v súčasnej digitálnej dobe mimoriadne dôležité, aj to aj v kontexte toho, že záujem detí a mládeže o sledovanie televízie rapídne klesá, pričom svoju pozornosť venujú internetu a sociálnym médiám. A možno konštatovať, že súčasná pandemická situácia tento trend ešte posilnila.

Habilitant okrem formulovania vlastných poznatkov kriticky reviduje teórie a prístupy, s ktorými aktívne pracuje, resp. aplikuje ich v našom prostredí. Svoje názory aj náležite podkladá argumentmi, čo je prítomné v celom rozsahu práce.

4. Úroveň rozpracovania výskumu

Metodologické východiská výskumu autor načrtol jednak v komentári, resp. použité kvantitatívne metódy sú bližšie špecifikované v metodologických častiach jednotlivých štúdií. Pri výskume rodičovskej mediácie používania médií vychádzal z dostupných dotazníkových nástrojov zahraničných autorov, ktoré aplikuje v našich podmienkach. Napríklad vo výskume publikovanom v časopise *Journal of Children and Media* sledované prediktory rozšíril o ďalšie premenné, napr. nábožnosť, resp. hypotézy overoval na dvoch odlišných výskumných vzorkách slovenskej populácie. V ďalších výskumných prácach sa habilitant venoval problematike rodičovskej mediácie internetu a používania digitálnych médií deťmi vo veku 3 až 8 rokov. Z výskumov štatistického zisťovania vzišli zaujímavé výsledky, ktoré sa venovali rôznym aspektom rodičovskej mediácie a využívanými mediačnými stratégiami, resp. premenným, ktoré ju ovplyvňujú (sociodemografické faktory, pohlavie, vzdelanie, hodnoty a iné). Na druhej strane možno konštatovať, že využitie adekvátnych dotazníkových nástrojov a overovanie ich funkčnosti vo vzťahu k skúmaniu tohto fenoménu možno taktiež považovať za jeden z prínosov práce habilitanta. Stojí za zváženie, či by prehľadnosti a komplexnosti textu neprispelo samostatné sumarizovanie či zhodnotenie výskumnej stratégie a použitých nástrojov.

5. Otázky pre habilitanta

1. V ktorých oblastiach by ste videli limity kvantitatívnej výskumnej stratégie pri skúmaní rodičovskej mediácie používania médií?
2. Habilitant niekoľkokrát v práci konštatuje, že mediačné stratégie používané rodičmi sa líšia. Dovolím si domnievať sa, že aj keď rodičia „regulujú“ sledovanie / používanie médií deťmi, častokrát je to z dôvodu, aby ich uchránili od potenciálne škodlivých obsahov, prípadne, že na sociálnych médiách trávia príliš veľa času a pod. Ako by ste pretavili výsledky výskumov a Vaše prípadné odporúčania do praxe?

6. Záver

Práca je hodnotným a podnetným príspevkom do diskusie o problematike rodičovskej mediácie používania médií, ktorej sa doposiaľ na Slovensku venuje iba minimálna pozornosť. Ide však o mimoriadne aktuálnu tému, nakoľko internet a sociálne médiá sa stali každodenným spoločníkom detí a mládeže, a to nielen ako prostriedku zábavy, ale aj vzdelávania a ďalších aktivít. Prirodzene tak vyvstávajú otázky, ktoré sa týkajú bezpečnosti používania médií a ich vplyvu na sociálno-komunikačné aktivity jednotlivca. Habilitačnú prácu preto pokladám za obohatenie mediálnych a komunikačných štúdií, s potenciálnym presahom do iných oblastí.

SÚHRNNÉ STANOVISKO Oponenta

Predložená habilitačná práca **spĺňa** požiadavky na uvedený typ kvalifikačných prác. Preto **odporúčam**, aby VR FF KU v Ružomberku po splnení všetkých ďalších náležitostí udelila Mgr. Pavlovi Izraelovi, PhD. titul „docent“ pre odbor habilitačného konania mediálne a komunikačné štúdiá

V Trnave dňa 5. júla 2021

doc. PhDr. Ján Višňovský, PhD., mim. prof.